

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasni trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglas, ki služi v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 111 • Maribor, torek, dne 1. novembra 1938 • Leto XIII

Slovenska narodna vlada pred 20. leti

29. oktober 1918.

Svetovna vojna je pospešila in zaključila razkroj Avstro-ogrske monarhije in zapečatila usodo habsburške dinastije.

Številni narodi, ki so tvorili to državo so bili že davno naveličani podložništva. Vojna z vsemi svojimi strašnimi posledicami je sprostila njihove sile, proti katerim se je pokazal državni aparat brez moči.

L. 1917. je začelo vreti med vsemi slovanskimi narodi. Med njimi so se pojavile težnje za narodno osamosvojitvijo, vendar pod žezlom habsburške dinastije, kakor so to podčrtavale razne deklaracije narodnih voditeljev.

Dogodki pa so šli preko teh deklaracij in v oktobru l. 1918. je prišel konec Avstro-Ogrske. Narodi v tej državi so se sprostili poslednjih vezi, ki so jih še priklepale na ogrado stare monarhije. Nastopil je trenutek formiranja samostojnih narodnih držav, za katerega se je izreklo vse socialistično delavstvo brez razlike narodnosti.

Dne 28. oktobra 1918. je bilo vzpostavljeno Narodno veče v Zagrebu, kot vlada vseh v Avstriji živčih juž. Slovanov, dne 31. oktobra pa se je osnovala v Ljubljani pokrajinska narodna vlada za Slovenijo.

V tej vladi so bili:

Predsednik vlade pok. Josip Pogačnik, notranje zadeve je upravljal pok. dr. Janko Brejc, finance dr. Vekoslav Kukovec, pravosodje dr. Vladimir Ravnihar, kmetijstvo pok. prelat Andrej Kalan, nauk in bogočastje pok. dr. Karel Verstovšek, javna dela in obrt inž. Vladimir Remec, trgovino in industrijo pok. dr. Karel Triller, prehrano pok. dr. Ivan Tavčar, promet dr. Pavle Pestotnik, narodno obrambo pok. Lovro Pogačnik, zdravstvo dr. Anton Breclj in socialno skrbstvo pok. Anton Kristan.

Zadnje vesti

Francoski radikali in ljudska fronta

Dne 2. t. m. se bo sestal odbor štirih strank ljudske fronte, da prouči položaj, ki je nastal po kongresu radikalne stranke v Marseillu. Glavni odbor radikalne stranke izjavlja, da si bodo radikali za svoje delo v parlamentu izgovorili proste roke, kar se pa tiče obrambe demokracije v Franciji pa hočejo še nadalje delovati skupno s strankami ljudske fronte.

Razsodišna komisija za razmejitev med ČSR in Madžarsko

Se bo sestala prihodnji teden na Dunaju. Odločila bosta italijanski zunanji minister grof Ciano in nemški poslanik v Ribbentropu. Pred tem pa bosta zaslišana češkoslovaški in madžarski zunanji minister.

Volitve na Portugalskem

Na Portugalskem so se vršile volitve v stanovski parlament. Vložena je bila samo vladina lista. Predsednik republike Salazar je izjavil, da so bile volitve plebiscit.

Brat generala Franca je utonil. Najznamenitejši španski letalec in brat generala Franca, Ramon Franco, je padel s svojim letalom v morje in utonil.

Ponesrečeni letalec Franco je bil poveljnik zračne flote nacistov na Beletarih. Letalo je zašlo v nevihto in padlo v morje. S Francem vred sta se utopila tudi dva višja letalska častnika.

Socialistična zavest ne sme biti prazna beseda

Socialist je preroben človek. Ni preroben sicer telesno, duhovno pa je. Načela današnje družbe niso niti socialna, kaj šele socialistična. Od zibel do groba živi človek v družbi, v razmerah, ki ga uče samo dveh načel, to je, gospodarstva in suženjstva, ki se končno izraža v vsestranskem izkoriščanju, moralnem in gospodarskem. To spozna vsak, ki ima le nekaj čuta v srcu, ko vidi moralne in gospodarske krivice, ki jih mora prenašati sočlovek, vsak, ki si ni znal s svojimi grabežljivimi rokami ali s svojo srčno nekulturo na tiranski način priboriti tako zvane gospodujoče pozicije v življenju. Človek, ki živi v takih sferah, postaja zverina in danes prav lahko trdimo, da je zverinstvo v tako bujnem razmahu kakor še ni bilo.

V današnjih razmerah se je težko

otresti vpliva vzgoje in okolice, zato mora delavstvo tako temeljito ceniti svoje tovariše in tovarišice, ki so kljub tem nepravilnostim dvignili svojo srčno kulturo, da v teoriji in praksi, to je, v praktičnem življenju, vrše vse one družabne vrline, ki jih zahteva socializem. Ceniti mora te svoje sodruge in sodružice zaradi boja za socializem, ki se more uspešno vršiti le v iskrenosti in ob sodelovanju vseh pravih socialistov in socialistin.

Socializem je znanstveni nauk o pravičnem novem družabnem redu. Socializem je znanstveno utemeljena prognoza ali hipoteza, kako naj se človeška družba revidira, da bo odgovarjala socializmu ali pravičnosti v družbi. To je veliki ideal, ki ga morajo gojiti sodruzi in sodružice v svoji propagandi in v

svojih dejanjih, ker kakor zahtevamo od družbe, da bodi pravična, da bodi družabna, sodružna, to je, enako pravična vsem ljudem, tako lahko zahtevamo tudi od vsakega socialista, da bodi ideal te nove družbe sam in med svojimi sodruzi. — Socializem ni samo znanost, socializem je tudi kultura in civilizacija v duhu socializma. Socializma ne more tvoriti fraza, beseda, teorija, ampak tvoriti ga morejo le živi ljudje, ki so sami pravi socialisti po prepričanju in v političnem življenju.

Na teh temeljih osnovani socializem ima bodočnost, ker predstavlja fronto pravih socialistov v teoriji in praksi, njih idejno in praktično tvornost ob vzorni solidarnosti in disciplini v boju za program, ki je svet za vse v sedanjosti in bodočnosti.

Odločitev o razmejitvi med ČSR in Madžarsko prepuščena Italiji in Nemčiji

Lahkoverni Slovaki.

Pogajanja za direkten sporazum med ČSR in Madžarsko, radi odstopa slovaškega in rusinskega ozemlja, na katerem prebivajo deloma Madžari, so se razbila.

Obe stranki, tako Madžarska, kakor tudi ČSR, sta se obrnili na Nemčijo in Italijo, vsaka s svojimi predlogi in argumenti, da naj imenovani velesili odločita v tem sporu.

Zlasti zanimivo je, da so v tej zadevi potrkali v Berlinu Slovaki, oz. njihova vlada in ministri, ki so v zadnjem času večkrat potovali tja in menda mislijo, da so si pridobili v Nemčiji toliko simpatij, da jih bo podprla proti Madžarski.

Te dni so bila v Rimu posvetovanja med Mussolinijem in nemškim zunanjim ministrom v. Ribbentropom radi te zadeve. Kako bo izpadla odločitev Nemčije in Italije, še ni mogoče reči. Dvomimo pa, da bi bili Slovaki zadovoljni.

Francoski radikali na desno

Sklep radikalnega kongresa

Radikalni kongres v Marseillu je dal Daladieru obširna pooblastila za preusmeritev francoske zunanje politike napram Rusiji, Nemčiji in Italiji, pa tudi za izvedbo notranjih ukrepov, ki zavdajo tudi delavstvu.

Ta preusmeritev meščanskih radikalov ne more nikogar presenetiti.

Ali je s tem ljudska fronta že dokončno likvidirana, se bo skoro pokazalo.

Blum o radikalih

Ko je zasedal v Marseillu kongres radikalne stranke, je bivši predsednik francoske vlade, Leon Blum, govoril na

Slovaki, ki so poprej mislili, kakšne krivice se jim gode v ČSR, bodo v kratkem izvedeli, da je z razbitjem enotne in močne ČSR prišla vrsta tudi na nje, da plačajo tribut tistim svojim prijateljem, kateri so jim tako lepo govorili po radiu in jih pozivali v boj zoper češke tirane.

Predsednik vlade velezdajalec

Češkoslovaška osrednja vlada je odstavila ministrskega predsednika v Podkarpatski Rusiji, Andreja Brodija, in obenem odredila njegovo aretacijo. Izkazalo se je, da je Brodi Madžaron in v službi Budimpešte. Ta človek, kateremu je bila poverjena vlada, se je kar odkrito zavzemal za madžarski predlog, da naj se v vsej Podkarpatski Rusiji izvede plebiscit.

Namestnik aretiranešga predsednika vlade je postal msgr. Vološin.

Enotne kandidature združene opozicije v Beogradu

Vrše se razgovori med grupami združene opozicije, da bi se postavila v Beogradu enotna kandidatna lista. Na ta predlog so pristale: bivša SDS, skupina Ace Stanojevića, zemljoradniška skupina in socialistična skupina s s. Topalovićem.

Požar v Marseillu

Požar iz političnih nagibov?

V četrtek, dne 28. oktobra je izbruhnil v velikem trgovskem poslopiju »Nova galerija« v središču Marseilla požar, ki je upepelil ne samo to zgradbo, ampak tudi par sosednjih hiš in preskočil potem na hotel, v katerem sta stanovala ministrski predsednik Daladier in zunanji minister Bonnet s številnimi prijatelji, ki so prišli na kongres radikalno socialistične stranke.

Pri gašenju tega požara se je slabo izkazala marsejska požarna bramba. Prvič je primanjkovalo vode in drugič so odpovedale brizgalne.

Bolj zanimivo na tej stvari pa je, da se hče ta požar prikazati kot nekakšen političen zločin, češ, da je bil podtaknjen od strani komunistov. Širijo se govorice, da so komunisti hoteli s tem »posvetiti« Daladieru in njegovim družbi, ki je stopila v odločen afront proti njim.

Namen takih obdolžitev je jasen: poglobiti je treba nasprotstva med radikali in skrajno levico, ako se že ne more doseči, da bi vlada izrabila požar za udarec v tisti smeri, kakor se je to zgodilo pred leti že neke drugje.

Z ozirom na te okoliščine in namigavanja pa ni izključeno, da gre res za kakšen politični požig, samo, da bo krivce treba iskati tam, koder najbolj kriče: primite tatu — v desnicaških krogih.

Skoro šestdeset mrtvih

Požarna nesreča v Marseillu je zahtevala skoro 60 smrtnih žrtev, ki so večinoma zgorele in so njih trupla ostala pod razvalinami upepeljenih zgradb.

Češkoslovaška vlada je protestirala proti inozemski radio propagandi, ki v češkem, slovaškem in rusinskem jeziku poskuša razdvojiti te v ČSR živeče narode.

Avtobus se je zaletel v električni vlak pri Magdeburgu. Lokomotiva in en vagon sta se prevrnili. 21 vojakov je bilo ubitih, 22 ranjenih.

D-vlak Berlin-Königsberg je ponesrečil. Podrobnejše vesti še manjkajo.

Izid volitev v Čilah

V južnoameriški državi Čile je zmagal kandidat ljudske fronte s 7000 glasov večine pri skupnem številu 433.000 oddanih glasov.

V južnoameriški državi Čile so se vršile pretekli teden volitve predsednika republike. Pri volitvah sta nastopila dva tabora, ljudska fronta, kandidat je

bil Pedro Aquirre Cerda in desničarske stranke pod vodstvom svojega kandidata Rossa.

Za kandidata ljudske fronte je bilo oddanih 220.892 glasov, za kandidata desnice pa 213.521. Z večino okroglo 7000 glasov je bil izvoljen kandidat ljudske fronte.

Ponesrečena ofenziva nacistov pred Madridom

Poročila o ofenzivi republikancev neresnična

Pretekli teden so nacisti poskusili z ofenzivo večjega obsega na fronti zapadno od Madrida, na vznožju pogorja Guadarrama. Na tem odseku fronte je bilo mirno že od lanske jeseni, odkar se je Franco prepričal, da so tu zmanj vsi poskusi, da bi prodrli in je zato svoje sile osredotočil na fronti pri Terruelu in vzdolž katalonske meje.

Kakor znano, je njegova ofenziva spomladi letošnjega leta uspela in so njegove čete prodrle med Terruelom in reko Ebro do Sredozemskega morja. — Nato se je nadaljevala Francova ofenziva na fronti Terruel—Sagunto, v smeri proti Valenciji, dokler je ni ustavila ofenziva republikancev ob Ebru. Že več tednov je vladal na španskih frontah priličen mir, ki ga je nenadoma porušila ofenziva nacistov ob pogorju Guadarrama v smeri proti Madridu. Ta sunek nacistov je trčil ob hud odpor. — Prvi uspehi, ki so jih dosegli, so bili

kmalu izravnani s protisunki republikancev.

Vest o nacistični ofenzivi ob Guadarrami je sporočil svetu tudi nacistični radio, ki pa je potem obmolnil, čim se je pokazalo, da se je namera, prodrati republikanske postojanke, ponesrečila. Vse druge govorice o neki republikanski ofenzivi pri Madridu so netačne.

Knjiga o udeležbi Italije v Španiji

V Italiji je izšla knjiga pisatelja Guido Mattioli »Italijanski letalci-legionarji v Španiji«. Knjiga opisuje podrobnosti o udeležbi italijanskega letalstva v bojih generala Franca z republikanci. — Španski poslanik v Londonu je izročil en izvod knjige predsedniku odbora za nevmešavanje, da se bo na podlagi avtentičnih poročil lahko prepričal o stanju stvari, o katerih se je večkrat čulo prav nasprotujoča si poročila.

Koliko bomb so vrgli italijanski letalci na Španijo v enem letu?

V prej omenjeni knjigi je rečeno, da so italijanski letalci izvršili nad Španijo 46.880 poletov, ki so trajali skupno 79.979 ur. Iz letal pa so v tem času vrgli samo 7.420.900 kilogramov bomb.

Proti vojni

Tajnik baskijske vlade Jaurague poroča, da je baskiško prebivalstvo sito vojne in si želi posredovanja, ki naj bi napravilo konec krvoprelitju. Take želje goje tudi vojaki, ki vedo, da vojne ni mogoče odločiti na frontah. Proti temu razpoloženju ljudstva je vlada seveda brez moči. Ker pa se je bilo bati vstaje, je vlada odpravila 20.000 političnih ujetnikov v pokrajini Burgos in Andaluzijo. Med ujetniki so bili tudi taki, ki so bili obsojeni na smrt, a potem pomiloščeni. Vendar pa ti pomiloščenci niso prišli v Burgos oz. Andaluzijo, :

Avstrijske novice

Neki mehanik, ki je bil več kot štiri leta zaposlen v nekem industrijskem podjetju v Württembergu, je bil dne 9. marca t. l. odpuščen »iz posebnih ozirov na državno varnost in izrecno zahtevo«. Delavec, ki si ni bil svest, da je kaj zagrešil, je tožil pri delovnem sodišču. Sodišče je izdalo to-le odločbo: »Obračil oboroževalne industrije... podleže... strogemu državnemu nadzorstvu... ki se izvaja tajno.« Zadoštuje, »da kakšna državna inštanca, čije ime se ne sme imenovati... izda obvezno odredbo, da se mora nekoga odpustiti, ne da bi dotičnemu ali pa sodišču v podrobnosti sporočila razloge zato...« (Sodba delovnega sodišča v Stuttgartu od 7. maja t. l., spls I Ca 375-385.

22letni delavec, ki se ni odzval vpoklicu na prisilno delo pri gradbi ceste, je bil od sodišča v Koblenzu obsojen po hitrem postopku kot »sovražnik države« na 2 meseca ječe. Sodišče v Neuwiedu pa je obsodilo 3 delavce, ki so zapustili prisilno delo, na več mesecev zapora. Eden izmed njih pa je bil obsojen, da mora še za časa trajanja zaporne kazni nastopiti delo pri gradnji avtoceste. (Kölnische Zeitung št. 435-38).

Doma in po svetu

Ing. M. A. Westen bo zgradil novo tvornico železnih izdelkov v Kneževcu pri Beogradu. Listi poročajo, da prične spomladi graditi Ing. M. A. Westen tvornico železnih izdelkov v Kneževcu pri Beogradu. Prvotno se je razširila vest, da preseli celjski Westen svoje podjetje v Kneževac, kar pa ne odgovarja resnici vsaj zaenkrat ne. Tvornico v Kneževcu snuje njegov sin Maks Adolf Westen. Ni pa znano, v kakšni zvezi bosta obe tvornici. Zaradi tega tudi ni jasno, ali se celjski Westen bavi z namero, da preseli svojo industrijo na jug ali ne.

31. oktober dan varčevanja. Zadnji dan v oktobru je že nekaj let proglašen za mednarodni dan varčevanja. Organizacijo tega dne vodijo po vseh državah denarni zavodi. Prav za prav je varčevanje v nasprotju z načelom čim večje potrošnje.

Večno prijateljstvo bosta baje sklenili Francija in Nemčija. Čudno je, da v dobi, ko se sklepajo pogodbe večnih prijateljev, velesile kar tekmujejo med seboj v oboroževanju.

Štiri dni zunanje politične debate si bo privoščil angleški parlament. Pa so res sitni poslanci ti Angleži, kaj vse hočejo vedeti od svoje vlade.

Popis vseh za obrambo sposobnih moških v Angliji namerava izvršiti angleška vlada v najkrajšem času.

Proti politikujoči duhovščini doma — za njo na Češkoslovaškem. V Nemčiji je, kakor znano, politični katolicizem prepovedan in izključen vsak vpliv duhovščine v javnem političnem življenju, ki je rezervirano itak samo za eno stranko oz. njenega voditelja. Tembolj zanimivo je zato, ako človek posluša propagandne govore iz Sloake v dunajskem radiu. V teh govorih plove plačanci slavo katoliški stranki na Slovaškem in hujskajo verne Slovake proti Čehom. Bolj katoliško politično bi ne mogel govoriti niti vatičanski radio. Svet ve, kako je v Nemčiji in si misli svoje.

Radi vohunstva v korist neke tuje države so v soboto, dne 29. oktobra v Berlinu justifikirali Hugona Capetona.

5000 poljskih židov izgnanih iz Nemčije. Poljska vlada je odredila registracijo židov. V Nemčiji živi okoli 150.000 poljskih židov, 5000 izmed teh se ni javilo radi registracije.

pri poljskem poslaništvu. Teh 5000 je sedaj nemška policija prišla in izgnala. Izgnani židi so se v dolgih kolonah pomikali peš proti Poljski meji, noseč s seboj le to, kar so imeli na sebi in pa cule. Vse ostalo jim je bilo zaplenjeno. Poljska vlada izjavlja, da bo 50.000 židom odvzeto državljanstvo. Kam bodo šli potem ti ljudje, s tem si poljska vlada ne bori glave.

Znani von Papen zapleten v špionažo. V Zedinjenih državah imajo velik špionažni proces. V preiskavi so govorili tudi o pismih, ki jih je pisal bivši nemški kancler, pozneje poslanik na Dunaju raznim agentom, zlasti nekemu Viljemu Lonkovskemu glede špionažne službe še meseca septembra 1935. V tem procesu so tudi izginili neki spisi, tičejo se špionaže. Med svetovno vojno je bil von Papen vojaški ataše v Ameriki in so ga že takrat poznali, da se je bavil s špionažo.

Iz Rusije so zadnjič poročali listi, da je Stalin ubit. Isti listi in iz istih virov poročajo sedaj, da pride maršal Blücher pred vojno sodišče, da je šef GPU Ježov holan in da ga bo nasledil državni pravdnik Višinski, ko bo končal proces proti Blücherju.

Japonska je ostro protestirala v Franciji, ker se baje iz francoske Indokine tihotapi orožje na Kitajsko.

Zgodi se, da tudi princesa kupi ukradeni blago. Holandska princesa in bodoča kraljica Julijana, je nedavno tega kupila čistokrvnega konja za 275 angleških funtov (67.000 dinarjev). Nazadnje se je izkazalo, da je bil konj ukraden z več drugimi neki Angležinji v Parizu. Za

Havana cigare in španska vojna. Tobačne tovarne na otoku Kubi, ki izdelujejo svetovno znane havanske cigare so zašle v hudo krizo. Te tovarne so do l. 1936. izvažale letno po 42 milijonov cigar, l. 1937. samo še 35 milijonov. V Španijo je pošiljala Kuba samo drage cigare po 12 milijonov komadov letno. l. 1937. so prodale kubanske tovarne v Španijo samo še 1.7 milijonov cigar, v letošnjem letu pa je izvoz cigar v Španijo sploh prenehal.

Ali si že poravnal naročnino? Ali še ne, izpolni svojo dolžnost!

Najnižje mezde na svetu

Spor na Daljnem vzhodu je zbudil zanimanje ameriške javnosti za vse, kar je v zvezi z življenjem Kitajcev in Japoncev in drugih narodov v Aziji. Zlasti razmišlja ta javnost o socialnih življenjskih pogojih teh narodov in v njih vidi pravi vzrok velikega spopada v daljni Aziji. V Ameriki imajo institut za raziskovanje socialnega položaja na Vzhodu, ki ga podpira posebno združenje za izboljšanje življenjskega standarda azijskih narodov.

To je eno tipičnih ameriških združenj, ki so osnovana iz humanitarnih razlogov. Ta institut je objavil pred nedavnim izredno zanimive podatke o mezdah, ki jih plačujejo kapitalisti v Aziji. Navedene številke res presenečajo. Te bi bilo treba pomnožiti z 20 in nekaj tudi s 100, da bi dobili višino povprečnih mezd v Evropi in Ameriki. Tako rodbina s šestimi člani v Indiji, ki je zaposlena v sezonskem poljedelskem delu, prejme za onih nekaj mesecev, ko dela, vsega 20 dolarjev mesečno (1 dolar 45 dinarjev). V tej vsoti so vštet tudi prejemki v naravi, ki jih delavci dobivajo. — Ostale mesece v letu mora taka rodbina živeti od zaslužkovih »prihrankov«.

Še slabši je položaj gozdnih delavcev v Mongoliji, ki so deloma zaposleni pri velikih evropskih in ameriških podjetjih. Njih delovni čas je 15 ur dnevno, plača pa 4 dolarje na mesec. Ali ljudje, ki delajo na plantažah v Koreji, nimajo niti te plače. Njih plača znaša v celem 1.50 dolara mesečno. Mezde delavk so še mnogo slabše. Tako zasluži žena v indijskih predelnicah deloma 2 dolarja mesečno. Te številke so seveda le relativne, vendar niti daleko ne odgovarjajo eksistenčnemu minimumu, ker je kupna sila tudi v Aziji zaradi draginje industrijskih izdelkov jako padla.

»N. S.«

Ogromna letala. Angleška letalska družba je stavila v promet nova letala, čijih motorji razvijajo 3400 konjskih sil. Na letalu je poleg kabine salon za kadike in promenadni krov. Posadka šteje 27 mož in še ostane prostor za 42 potnikov. Ta letala prelete na uro 158 angleških milj in dospejo iz Londona v Pariz v 1 uri 19 min.

Nad 1000 km dolgo novo avtomobilsko cesto bodo zgradili od zapada do vzhoda v Češkoslovaški.

V ogledalu

Skrivnosti frimasonske lože v Bratislavi. Pod tem naslovom poroča slovaško katoliško časopisje in za njim »Slovenec« o odkritjih, ki so jih napravile oblasti v zgradbi lože v Bratislavi. V hiši so bile temne sobe, v njih človeški okostnjaki s škofskimi palicami v rokah, pred katerimi so prisegali prostozidarji. Novosprejeti prostozidarje so polagali v krste in jih nosili po palači, katere največja skrivnost je bila, da se je lahko prišlo iz drugega nadstropja v klet. Ko so prostozidarji dvignili iz krste, so ga posadili med sviranjem mrtvaških koračnic in pokanjem šampanjskih zamaškov k mizi, na kateri so bila naložena jedila iz kuhinjske »lekarne«. — Pri preiskavi hiše so našli tudi dve sliki Masaryka in dr. Beneša, (menda hoče list povedati s tem, da sta bila to tudi dva brata.) Češkoslovaška državna zastava je bila izdelana po predpisih prostozidarjev. Prostozidarji so imeli že tudi načrt, da ubijejo Hitlerja. V ta namen so imeli pripravljena razna kladivca in meče. ... Prinašamo to poročilo ...

Konec nemških prekoatlantskih poletov. Nemška »Lufthansa« je organizirala prekoatlantsko letalsko službo. V letošnjem letu so njena letala 28 krat napravila pot iz Nemčije v Zedinjene države in nazaj. Mednarodni svet pa je bojkotiral te nemške polete in tako ji bila »Lufthansa« prisiljena ustaviti drage vožnje.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da na način nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjič. — Uprava.

Dr. Avg. Reisman:

Iz spominov na avstrijska sodišča

I. V disciplinski preiskavi radi klobuka. V dneh, ko se pri slovenskem dnevniku tako neskončno veselijo, da sem bil radi postopanja v obrambi pravic slovenskega delavca iz naše socialne zakonodaje proti madžarski grofici obsojen na »redno« kazni, v strogi zapor in še 5 letov zvraven, se živo spominjam svoje disciplinske preiskave pred 21. leti. Takrat so me djali v disciplinsko, t. i. redovno preiskavo pred sodiščem v Slov. Bistrici, še po avstrijskih zakonih radi klobuka. Bilo pa je tako:

Začel sem s svojo odvetniško prakso kot odvetniški kandidat pri sodišču v Mariboru leta 1915, in sem garal liubi Avstriji 13 mesecev zastoni. Bilo je leto najhujšega avstrijsko-nemškega pritiska na naš narod. To smo čutili tudi pri so-

dišču. Večina sodnikov je bila prepričana strupenega nemškega nacionalizma, ki je gledal v nas Slovence manjvreden narod, obsojen v to, da služi nemški gospodi. Za vsak zapisnik se je bilo treba boriti, v kakšnem jeziku se bo pisal. Kakor hitro so ti priyandraci ugotovili, da stranka razume nemški, sem moral pisati zapisnik v nemščini. Vpeljali so pravo strahovlado, o kateri bom še pisal. Največje boje s temi sodniki je imel skoro dnevno žilavi in vedno odporni slovenski odvetnik dr. Radoslav Piuš, ki se edini ni dal ukloniti nobeni šikani. Moral je sicer marsikatero bridko počoltniti, toda uklonil se ni, nikdar ni spregovoril nemške besede pri razpravi.

Marsikdaj me je grizlo, kako so ga radi tega mnogo mlajši sodniki poniževali in mu delali vse mogoče nepravilike, toda nje ga ni bilo mogoče omajati. To mi je silno imponiralo in ko sem odhajal jeseni 1916 v Slov. Bistrico, da nastopim prvo službo kot odvetniški kon-

cipijent v pisarni sedaj že pok. odvetnika dr. Florijana Kukovca, sem odločno sklenil, da tudi jaz ne bom dopuščal, da bi poniževali jezik domačega ljudstva. In res nisem spregovoril na sodišču drugače kot v svojem materinim jeziku. Smatral sem to kot obsebi umljivo, saj je ležala potučena Slov. Bistrica na naši domači zemlji, obkoljena krogi in krogi samo od slovenskega ljudstva.

Toda v Slov. Bistrici je bilo meščanstvo in z njim vred tudi vse uradništvo še mnogo bolj nemško zagrizeno, kot v Mariboru. Peščica zavednih Slovencev pa je bila še od preganjanj ob izbruhu vojne tako prestrašena, da se sploh ni upala družiti. »Čitalnica« je imela vsega skupaj 8 članov. Oba odvetnika sta bila sicer zavedna Slovencev, eden že zelo star, drug težko bolan in se tako radi ljubega miru nista več spuščala v borbo. Jaz pa sem bil mlad in ves prepričan češkega, Masarykovega duha in nisem hotel dajati nobene koncesije.

Moj šef dr. Florijan Kukovec pa mi je prepustil v pisarni in izven nje popolnoma proste roke. Bil je zlata duša in izvanredno inteligenten. Ko sem ga opozoril, kako odločno piše socialistični dnevnik »Arbeiterzeitung«, kako se zavzema za pravice slovenskih narodov v Avstriji in da imajo že po Češkem inteligenti večinoma ta list naročen, si je tudi on takoj naročil »Arbeiterzeitung« ter bil z njo silno zadovoljen. Njemu je sledilo tudi mnogo drugih slovenskih inteligentov.

Pri sodišču sta bila dva sodnika, oba zmožna slovenščine, toda njun občevalni jezik je bil nemški. S predsednikom sva dobro shajala, z mladim dr. F. sinom političnega uradnika s Kranjske, pa sva imela vedno trenja. Če je le mogel, mi jo je zagodel. Po pravi vrnitvi je sicer hotel ostati in se prilagoditi, a je moral oditi na zahtevo predsednika »Narodnega sveta«, župnika Martina Medveda radi obnašanja leta 1914. (Konec prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Pri nas so naslednji obrtniki, trgovci in gostilničarji, naročeni na »Delavsko Politiko«:

Adlešič Peter, krojač, Loke 59; Berger Ivan, trgovina usnja i. d., Loke 263; Bešenik Tomo, brivec, Retje 135; Beslić Pavle, brivec, Loke 325; Crnković Vlatko, gostilna, Loke 54; Češnovar Stefi, šivilja, Loke 287; Čerk Jože, mesar, Loke; Čamer Marija, gostilna pri Razboršek, Loke 279; Drofenik Ludvik, gostilna in mesarija Sv. Urha, Retje 77; Filač Jože, mesar; Gruškovnjak Franc, čevljar, Trbovlje 54; Hribar Franc, brivec; Hvalšek Franc, mesar, Loke 14; Herman Stevan, brivec, Loke 296; Hutar Maks, brivec, Loke 19; Klenovšek Jakob, elektro podjetje, Loke 311; Kolbezen Herman, gostilna, Loke 44; Kerle Jakob, brivec, Retje 49; Kozina Karl, slaščičar, Loke 7; Kovač Drago, mesar, Loke; Kuckenber Avgust, čevljar, Retje 116; Klun Zofija, gostilna pri mostu, Loke 293; Korbar Drago, rud. restavracija, Loke 26; Kocijan Jože, pekovski mojster, Loke 98; Kmetec Stanko, mesar (Črevar), Loke; Kraner Ivan, gostilna Klek, Loke 38; Kukenberg Andrej, gostilna Trbovlje II, Trbovlje; Kuhar Herman, vrtnar Trbovlje II, Trbovlje; Letnik Ivo, trgovec, Loke; Lepšina Jože, trgovina in gostilna, Sv. Urh; Lapi Franc, čevljar, Loke 252; Malgaj Anton, čevljar, Loke 414; Marinc Franc, čevljar, Loke 252; Pavlenč Anton, mizar, Loke 421; Pavšek Ivan, gostilna Del. dom., Loke 287; Požun Edvard, trgovina, Loke; Povše Fani, gostilna, Loke 325; Pravičič Neža, gostilna, Loke 23; Prelogar Jože, trgovina, Retje; Pintar Franc, gostilna Del. dom. Terezija Loke 17; Podbregar Rudolf, brivec; Rovšnik Ivan, čevljar, Loke 360; Ročak Rudolf, stavbenik, Loke 307; Ravnikar Ignac, gostilna (Vidmar), Loke 264; Sittler Hilda, restavracija, Retje 131; Steger Drago, gostilna in slikar, Loke 97; Sušnik Franc, gostilna, Retje 54; Škoberne Anton, krojač, Loke; Švagelj Antonin, slikar, Loke 59; Varga Jože vdova, pek, Loke 201; Vranešič Jože, brivec, Loke 372; Vozelj Stanko, brič, Loke 335; Zabrežnik Jože, gostilna, Loke 153; Znidarič Franc, čevljar, Loke 19; Železnik Franc, gostilna (Droo), Retje 42; Žolšek Franc, trgovina, Loke 286; Flis Ernest, gostilna pri Pust, Loke 8; Toman Vilbald, trgovina, Loke 156; Škoberne Fani, restavracija (Zvezda), Trbovlje II; Šesler Jože, tovarno avtopodjetje, Loke. — Ta izkaz objavljamo v vednost vsem zavednim delavcem in priporočamo, da pri nabavi živiliškin in potrebščin upoštevajo te obrtnike in obisku.

ZAGORJE OB SAVI

Zopet smrtna nesreča v rudniku

Na nočni zmeni v kisovškem rudniku se je smrtno ponesrečil 21-letni rudar Jože Fakin. Pokojnik je bil zaposlen pri izmenjavi vozičkov in je z vozičkom padel 80 m v globino. Obležal je na mestu mrtev.

Iz češkoslovaške

Za obnovo Moravske bo treba 5 milijard Kč

»Lidove Noviny« poročajo, da je trpela Moravsko-Slezka dežela vsled odstopa nemških in poljskih krajev, seve všteti češke, sledeče izgube:

1. Prebivalstvo se zniža povprečno za 3.566.000 na 1.234.510 (34,6 odst.), a ostalo je še 2.330.500 prebivalcev (56,4 odst.).

2. Od prvotnega ozemlja 26.707,55 kv. km so izgubili 9.658,55 kv. km (36,03 odst.) in je ostalo 17.169,02 kv. km (63,97 odst.).

Dežela je izgubila na podjetjih v vrednosti 258.009.636 Kč všteti Vranovski dolinski jez, ki je stal deželo 45.000.000 Kč. Vse to je dobila Nemčija, a Poljska za 21.296.645 Kč ustanov dežele. Izgubljenih je bilo nebroj socialnih ustanov kot pljučnih zdravilišč, bolnišnic, vzgojevališč, prisilnih delavnic, strokovnih šol itd., kar vse bo treba vnovič zgraditi. Izgubljenih je cela vrsta glavnih prometnih železniških in cestnih zvez proti Pragi: Moravski Ostravi in proti Bratislavi. Za obnovo teh izgub bo treba po mnenju »Lidovih Novin« okrog 5 milijard Kč.

32 tekstilnih tvornic počiva v ČSR

Vsled odstopa tešinskega ozemlja Poljski je nastopil zastoj v tekstilni industriji v obmejnih krajih. 32 tekstilnih tovarn je ustavilo delo. Od teh je 14 prenehalo z obratovanjem vsled pomanjkanja premoga, a 17 vsled prekinjenih železniških zvez s Prago, ker vodi železniška proga čez poljsko ozemlje, preko katerega prevoz zaenkrat ni mogoč.

200.000 koles letno

so prodali v ČSR, ki je imela velike tovarne. Sedaj je izgubila precej teh tovarn. Ostale pa bodo kljub temu zadostovale za prekrško lastnega prebivalstva.

11.000 hotelov

je imela ČSR pred razdelitvijo, sedaj jih ima še 8000.

Na konferenci čeških škofov, ki je obravnavala novo razmejitev škofij, so škofje sklenili predlagati vladi, da sklone koncordat z Vatikanom.

Sreske konference za postavljanje kandidatov

V Trbovljah.

Sreska konferenca za laški srez se je vršila dne 30. oktobra v »Delavskem domu« v Trbovljah. Konferenco je otvoril s. Pliberšek, nakar je bil izvoljen za predsednika župan s. Klenovšek.

Konferenci so prisostvovali delegati iz vseh važnih krajev laškega sreza.

O političnem položaju je poročal s. Petejan, debate so se udeležili s. Pliberšek, župan Malovrh, Beutl, Kelner, Kovacič, Zid. most, Mlakar, Laško in drugi.

Na konferenci je bil soglasno določen za kandidata s. Petejan Josip, za namestnika pa s. Murn Filip.

Na konferenci je vladala največja solidarnost in prijaznost.

v Prevaljah

V nedeljo, dne 30. oktobra se je vršila sreska konferenca socialistično mislečega delavstva v Prevaljah, ki je razpravljala o kandidaturi za dravograjski srez.

Konferenco je vodil s. Koren Pavel. Udeležili so se številni delegati, ki so zaslišali poročila ss. Eržena in Jelena iz Maribora o političnem položaju in udeležbi pri predstojajočih volitvah na listi združene opozicije.

V debato so posegli navzoči delegati, ki so predlagali za sreskega kandidata s. Eržena, za namestnika pa s. Kneza. Ker je s. Knez iz važnih razlogov odklonil kandidato, je bil predlagan rudar s. Raušer Anton. Obe kandidaturi sta bili soglasno sprejeti.

LJUBLJANA

Delavski prosvetni večer »Vzajemnosti« in »Zarje«, ki se je vršil v sredo v ljubljanski dvorani Delavske zbornice je bil prvovrstna prireditelja po svojem pestrem programu in izvajanju. Na dnevnem redu je bilo tudi predavanje prof. Iv. Favaia o Zedinjenih državah Amerike, ki je razložil postanek Zedinjenih držav in razvoj, zlasti tudi nastanek gospo-

darske krize. Govorniku se zdi, da smo tudi v Evropi na poti k Panevropi, če hočemo Evropo rešiti. Sodelovali so: godba »Zarja« s kapelnikom Iv. Grudnom, delavsko glasbeno društvo in odrski prizor Cankarjeve literarne družbe. Večer je bil tudi skrbno pripravljen. Prirediteljem se sme le čestitati na umetniški in razvedrilni prireditvi.

MARIBOR

Jubilejni koncert »Grafike«

V okvirju 70-letnega jubileja Zvezne organizacije SGRJ Ljubljana, se je vršil tudi koncert v proslavo 10-letnice tukajšnjega pevškega društva »Grafika«. Poleg jubilara sta na koncertu sodelovala pev. društvo »Grafika« in salonski orkester »Grafike« iz Ljubljane. Mariborska »Grafika« je za ta nastop izbrala sledeče pesmi: Dev: Se ena, Foester: Razbita čaša, Sonc: Na srčku bolan, Horvat: N'ca bom več vinca piv, Odak: Nina, o! Nina in Vrabec: Sinoči me dekle je vprašalo, izven programa pa je uvodoma zapela pozdravno geslo. Zbor, ki je v sigurnih rokah dirigenta V. Živka, je številčno močan, glasovno dovolj izenačen, je discipliniran in poje lepo, — manjka mu pa še one prostosti lahkotnega izraza, ki poslušalca posebno pritegne. V splošnem pa je napravil nastop najboljši utis. — Sledil je nastop pev. zbora ljubljanske »Grafike«, ki je zapela vrsto lepih, po večini novejših pesmi, ki stavijo na zbor velike zahteve (Rdeča lučka, Na cvetno nedeljo, Žebliarska, Spak). Ta

zbor se je predstavil v odlični formi, razpolaga z elitnim glasovnim materialom, ki očituje veliko muzikalno sigurnost, se odlikuje s svojim finim izčizeliranim prednašanjem, poje prepričevalno in z veliko ljubeznijo. Zbor, ki ima v Cerarju odličnega, temperamentnega dirigenta, je s svojim vzornim prednašanjem dokazal, da je važen faktor v našem zborovskem življenju. — Salonski orkester »Grafike« je pod spretnim vodstvom dirigenta V. Žižmuntja s svojim lepim nastopom povzdignil razpoloženje večera; vse samostojne točke sporeda, kakor tudi spremljavo zbora je lepo absorbiral in žel za svoje proizvajanje zaslužen priznanje. — Graficariji so s to prireditvijo doprinesli najboljši dokaz svojega kulturnega udejstvovanja na glasbenem polju, za kar zaslužijo najlepše priznanje, ki naj bi se na bodočih nastopih izražalo — s številnejšo udeležbo prijateljev lepe pesmi.

—c.

Preveliki dimnikarski okolišči. Mariborski dimnikarski pomočniki se upravičeno pritožujejo, da se s širjenjem mesta istočasno ne množijo tudi dimnikarski okolišči. Posamezni dimnikarski mojstri so tako preobremenjeni z delom, da ga ne morejo zmagovati in imajo za to cel kader pomočnikov, ki se ne morejo osamostoviti, ker ni prostih mest. Zaslužki posameznih dimnikarskih mojstrov so vsled tega veliki, saj jim, siji. Občina bi morala v svojem lastnem interesu čimprej pomnožiti dimnikarske okolišče in tudi v interesu javne varnosti bi bila takšna delitev podjetij. Dimnikarski pomočniki pa so si svojega bednega položaja najbolj sami krivi. Naj si vsak sam izpraša vest, pa bo takol vedel, kaj mu je storiti. Koliko dimnikarskih pomočnikov pa je strokovno organiziranih? Potem svoje organizacije bi lahko pomočniki stopili pred oblast in zahtevali svoje pravice. Tako pa vsak v svojem kotu godrja, to je pa trdi vse. Koliko pomočnikov je sploh naročenih na delavski časopis? Včasih je bilo drugače, pa se je pomočnikom tudi boljše godilo.

Novi vodja pri Schenkerju. »Prvo jugoslovensko transportno dionično društvo Schenker i komp.« se je nedavno preselilo s svojo »jugoslovansko« centralo iz Zagreba v Beograd. Sicer posluje Schenker po vseh evropskih državah. Tudi v Mariboru ima Schenker podružnico, katero je doslej vodil neki Čeh. Ker pa so se seve razmere zadnji čas v maršičem spremenile, je bila podeljena prokura za mariborsko podružnico novemu vodji, Hubertu Hinterbergerju. Treba je seve povsod za vetrom, ne samo v Guštanju, ampak tudi v Mariboru.

Promet 1. novembra. Predstojništvo mestne policije v Mariboru prepoveduje ob priliki obisk grobov na pobreških pokopališčih 1. novembra med 12. in 19. uro vožnje za vse vrste vozil po Pobreški cesti, to je od začetka državnega mostu na Kralja Petra trgu do Mejne ulice. Izvzeti so mestni avtobusi. Vsa ostala vozila, namenjena na pokopališča, naj vozijo po Tržaški cesti in Nasipni ulici do Pobreške ceste in obratno.

Obračun vstopnic za spominski koncert Ivana Cankarja, ki ga je priredila Zveza delavskih pevskih društev prejšnjo soboto v kazinski dvorani, naj se tekom tega tedna izvrši v tajništvu Strojne komisije. Kdor je torej vzel vstopnice v tajništvo, naj jih pride ta teden obračunati.

Vseh mrtvih dan

Vsako leto 1. novembra romajo tisoči in tisoči na gomile svojih dragih in stoje pred razvrščenimi žarami v kolumbarijih krematorijev, v katerih so poslednji preostanki tistih, ki smo jih ljubili, spoštovali in cenili. Otroci se spominjajo svojih prezgodaj umrlih starišev, stariši objokujejo spomin svojih umrlih otrok in sorodnikov, prijatelj se spominja prijatelja, ki ga je pobrala prezgodnja smrt.

Koliko upov in nad, koliko načrtov, koliko talentov in velikih mož, koliko pridnih delavcev, ki bi s svojim delom ogromno koristili človeški družbi, je moralo prezgodaj slediti neizprosni zakonu narave, ki pozna samo večno presnavljanje.

Na pokopališčih stoje razkošni spomeniki, za njimi skromni, skrbno negovani grobovi, morje luči, cele njive cvetja, pa zopet zapuščen kup s porjavelo travo obraščene zemlje, ki krije neznanca, katerega se ne spominja nikdo več.

Naše misli hite v teh dneh na bojne poljane, kjer trohne poslednji ostanki neznanih junakov, žrtv tistih, ki se lahko miselno igrajo z usodo človeštva, da zadoste svojemu pohlepu po zemlji in bogastvu, kar znajo spretno skrivati za najidealnejšimi gesli.

Spominjajmo pa se ta dan tudi onih legij borcev za svobodo in človečanske pravice, na čije grobove bi romali narodi v procesijah, ako bi mogli in smeli, ako bi moč tiranov in njihovih hlapcev ne zaprla poti in prepovedala slaviti imen, o katerih bo govorila zgodovina nekoč svobodnim narodom in človeštvu.

CELJE

Iz pravde delavskega zaupnika. Pred kratkim se je vršila pred okrožnim sodiščem v Celju prizivna razprava v zadevi nekega odpuščenega delavskega zaupnika, ki je tožil »Tekstilno industrijo« v Laškem na izplačilo mezde za ves čas svoje zaupniške dobe, razen tega pa na doplačilo mezde, ki mu pripada po kolektivni pogodbi kot profesionistu. Za prva stopnja je odločila, da je bil tožnik res zaposlen kot profesionist in da ga je Tekstilna industrija tudi dolžna kot takega plačati. Pač pa je sodišče v Laškem zavrnilo delavčev zahtevo na plačilo mezde za vso zaupniško dobo iz razlogov, češ, da je bila tožena tovarna upravičena odpovedati mu zaradi nemožnosti strokovne zaposlitve in da je delavec sam v to privolil. Spor na prizivnem sodišču se je vrtil torej okrog tega, ali omenjeni razlogi prve sodbe držijo. Po tehtnem prevdaru vseh v poštevi prihajajočih okoliščin je dalo prizivno sodišče tožniku prav, ki je v svojem prizivu trdil, da je sodišče v Laškem upoštevalo izpovedbe nekaterih nameščencev toženega podjetja, ostale pa prezrlo in pustilo ob strani celo vrsto priči ter neresenih vprašanj. Prizivno sodišče je izreklo, da naj sodišče v Laškem zasliši še ostale od zaupnika predlagane priče in izpopolni vse zažrešene pomanjklivosti, zlasti glede zatrevanega zaupnikovega prostovoljnega izstopa iz podjetja. Zadeva se bo torej vnovič reševala pred okrajnim sodiščem v Laškem, kjer bo toženemu podjetju dana prilika, da dokaže, ali zaupnik res sam od sebe ni hotel več ostati nadalje v njegovi službi. Zaupnika je zastopal dr. Reisman.

Cenjenemu občinstvu naznanjam, da odprem pekarno s 1. novembrom na Dečkovi cesti 12. Priporočam se cenj. občinstvu in delavstvu za obilen odjem. Nudil bom najboljšo kvaliteto in postrežbo. Se priporočam s spoštovanjem BELCER AVGUST, Dečkova cesta 12, Celje.

STUDENCI PRI MARIBORU

Ljudska univerza. Novo sezono odpirajo v Studencih v četrtek, dne 5. novembra ob 19. uri v dvorani deške šole s Cankarjevim večerom ob 20-letnici njegove smrti. Predava prof. Rudolf, recitira J. Mlakar. Nekaj pesmi zapoje »Enakost«. Vstopnine ni. Vsi prijatelji vabljeni!

RUŠE

Pri zapuščinski razpravi po umrlem tov. Strnadu je bilo značilno zadržanje sodnega cenilca iz Laznice in obč. odbornika J. iz Bistrice. Zahtevala sta namreč za nekaj ur zamude časa odškodnino odnosno dnevno din 120. Sodnik sreskega sodišča Maribor, ki je vodil to razpravo je naprosil navzoča, naj svoje zahtevke nekoliko znižata, pristala sta na din 100. Vdova Strnadova, ki je bila že itak težko prizadeta z izgubo moža, je zaupala uradnemu postopku sodnika, ki je razumel težak položaj vdove ter si zato računal za svoj uradni postopek prihodnji iz Maribora le dnevnic din 40. Delavstvo naj si to zapomni.

V Rušah ni olupševalnega društva, zato pa čim bolj skrbijo smolniški obč. očete za okras in čistost naše vasi. To se takoj vidi na banoinski cesti pri gasilskem domu. Na kupih zemlje bo spomladaj cvetlični vrt. Treba bo misliti tudi na beljenje gasilskega doma, ker bi sicer tak kakršen je, ne spadal v to okolje.

Širite naš list!

„20 let socialne politike“

(K' predavanju Filipa Uratnika v Mariboru)
V petek je predaval v mariborski »Ljudski univerzi« tajnik Delavske zbornice, Filip Uratnik o 20 letni socialni politiki Jugoslavije.

Predavatelj je dal jasen in izčrpen pregled ustvarjanja socialne zaščite od njenih početkov v Avstriji do današnjih dni, ves potek javnih borb za uveljavljanje in uzakonjenje te zaščite ter njeno izvajanje, s posebnim oziranjem na naše domače slovenske razmere. Vsa ta desetletja so se morali socialno šibkejši sloji naroda boriti z nerazumevanjem najbitnejših potreb zaščite širših slojev naroda in so imeli v najusodnejših časih maloštevilni socialni delavci naravnost nepremagljive ovire. Posledice zanemarjanja te zaščite so postale seve s tem še pogubnejše. Vendar smo zlasti pod vplivom znamenite institucije Mednarodnega urada dela in zakonodaje ostalih držav v Evropi in po celim svetu dobili tudi pri nas precej moderno zakonodajo, ki pa ni manjka glavnega: uveljavljanja v vsakdanjem življenju. Slišali smo bistvene razvojne dobe te zaščite in njene pomanjkljivosti.

Največja zaščita delavstva leži še vendarle v njegovih samopomoči, to je v strokovnih organizacijah in delavski kulturi, medtem ko zaupniki kljub svojemu lepemu številu, saj jih je že čez 1000 v Sloveniji, vsled svoje velike odvisnosti od delodajalca svojih nalog ne morejo vršiti v popolno korist delavstva.

Delavske zbornice so važen faktor te zaščite, ki pa lahko zopet izvršujejo svojo nalogo le tedaj, če trajno zasledujejo vse naše gospodarsko življenje, ki je v najožji zvezi z razvojem socialne politike.

Inspekcije dela bi morale biti po svojem bistvu čimmanj odvisne od lokalnih upravnih političnih oblasti in imeti največjo samostojnost, če hočemo, da bodo sposobne in dorasle zaščiti, ki jo naj nudijo v smislu zakona delojemalcem.

V Jugoslaviji smo mogli zabeležiti znatnejši porast industrije in s tem industrijskega delavstva v glavnem le pri železni industriji. Jesenice za okrog 1000 delavcev, največ v tekstilni, kjer je delavstvo naraslo za okrog 15 tisoč, medtem ko je bilo poprej pri nas tekstilnega delavstva okrog 2000. Poleg zakona o zaščiti delavcev in zakona o obrtnih smo dobili po mnenju predavatelja precejšnjo zaščito za delavstvo v uredbi o minimalnih mezdah z določili o kolektivnih pogodbah, s katerimi si lahko delavstvo znatno olajša svoj položaj.

Predvsem pa je potrebno polno razumevanje potrebe socialne zaščite na odgovornih mestih in vsestranske podpore onih faktorjev, ki morajo izvajati socialno zaščito. Predavatelj si mnogo obeta od novih socialnih referentov pri sreskih načelstvih, katerim odstopa višja instanca vedno več socialno-političnih agend.

Za bližnjo bodočnost je naznačil predavatelj celo vrsto nujnih rešitev socialno-politične zaščite, zlasti zaščite poljedelskega delavstva in sploh zaščite onih drobnih ljudi na deželi, ki nujno silijo v mesto, ker jih dežela ne more rediti. Oskrba teh ljudi je zlasti tudi v zdravstvenem oziru popolnoma neurejena in nam vsled tega na tisoče ljudi umira brez zdravniškega obiska, čeprav nastavlamo zdravnike za »siromake«, isto velja za starostno oskrbo.

Nebroj problemov, ki režejo v meso in kri našega naroda, je mogel predavatelj v svojem pregledu 20 letne socialne politike Jugoslavije samo načeti. Poslušalci pa so vendarle dobili skoraj izčrpen pregled naše socialne zaščite in se obenem lahko prepričali, da je baš na tem polju treba še največ narodnega dela. Žal, da se tega javnost ne zaveda in je to pokazala tudi s svojim nezanimanjem za predavanje. Če bi prišla kaka dama iz Gradca s predavanjem o meščanskih manirah, bi bila dvorana nabito polna, kakor se je to žal že zgodilo, medtem ko je obiskala ta večer razglabljanja naših najresnejših narodno - gospodarskih nalog večinoma mladina. Mi imamo v Mariboru nebroj zdravnikov, ki so dnevno v službi socialne politike in je to njihov glavni poklic, imamo nebroj drugih inteligentov, ki imajo poklicno opravka s temi problemi, in bi bila zato predvsem njih dolžnost, da tudi izven poklica sodelujejo pri študiju in reševanju teh problemov narodne samoobrambe ter da zlasti širijo med javnostjo razumevanje njene velike odgovornosti pred socialno zaščito. Žal tudi nikdar iz teh vrst ne čujemo aktivnejšega sodelovanja pri študiju in reševanju socialnih težav, na katerih trpi posebno naše delovno ljudstvo ob meji.

Bilo je radi tega dvakrat važno, da je priredila takšno predavanje zlasti »Ljudska univerza« in bi le želeli, da v tej smeri še kaj stori, in da bi zlasti šlo predavanje Filipa Uratnika skozi vsa ostala naša mesta, Celje, Ptuj, Ljubljano, Kranj, Jesenice, Mursko Soboto itd., povsod kjer je tisoče in tisoče delovnega naroda v stiski.

Dr. A. R.

Sedemdesetletni jubilej grafične organizacije

Uspehi enotne, svobodne strokovne organizacije

Sedaj posveča organizacija pažnjo reguliranju tarifnih vprašanj in humanitarnemu delu. Iz njenih fondov se izplačujejo podpore brezposelnim članom, podpore invalidom, sirotam, vdovam in potujočim grafičarjem. Lansko leto je n. pr. organizacija izplačala vdovam din 11.596,50, iz humanitarnega fonda so se črpale bolniške, redne in izredne brezposelne podpore, nadalje počitniške podpore, pogrebne in preselilne podpore in so skupno dosegle din 601.773. Invalidske podpore so znašale din 538.848, sirotam pa je bilo izplačanih din 26.910. Iz tega se vidi, koliko žrtvuje članstvo za svoje tovariše, ki jih zadene nesreča.

Članstvo se zaveda, da je tudi za slučaj dolgotrajne mezdne borbe preskrbljeno s podporami. Organizacija je tudi včlanjena v internacionali.

V Sloveniji je strnjenost organizacije najpopolnejša in je štela na dan 31. decembra 1937. 467 kvalificiranih članov, pomožnega osebja 301 in izrednih članov 31, skupno torej 799. Z ozirom na ugodnosti, ki jih nudi organizacija, so tudi prispevki članov izredno visoki sicer ne bi mogla organizacija izpolnjevati svojih obveznosti. Njeno premoženje, ki se je nabralo v letih po vojni, predstavlja milijonsko vrednost. V Ljubljani si je organizacija postavila palačo »Dom grafikov«, ki je v okras mesta in v ponos članstvu. Da nudi svojim članom čim cenejše bivanje v naravi in dobrem gorskem zraku, ki so ga ravno gra-

fiki tako potrebni, je organizacija kupila večjo parcelo pri Radovljici in si tam postavila počitniške domove. Tudi na Pohorju si je zagotovila primeren prostor, kjer bo v bližnji bodočnosti nudila svojemu članstvu ceneno letovanje.

Ob priliki sedemdesetletnice je organizacija lahko ponosna na svoje delo v korist članstva, saj je mnogo doprinesla na socialnem polju in pokazala pot ostalim delavskim organizacijam, da je le v složnosti in z ljubeznijo do organizacije možno doseči trajnejše in večje uspehe. Organizacija ne pozna v vrstah grafičnega delavstva nikakih razlik glede vere ali političnega prepričanja.

Ne skrbi pa samo za gnotne razmere članstva, pač pa tudi za izobrazbo, ki je poleg strokovne usposobljenosti vsemu grafičnemu delavstvu nujno potrebna. Delo v organizaciji je razdeljeno na tri odseke: na upravni, prosvetni in tarfni odsek, vse pa združuje Glavni odbor. Članstvo si je ustanovilo pevske in godbene odseke. Nadalje ima članstvo orkester, šahovske krožke, sportni klub »Grafika« itd.

Iz tega kratkega obrisa je razvidno, kaj se vse lahko doseže, ako je članstvo prežeto z zvestobo in ljubeznijo do organizacije in ako je do skrajnosti disciplinirano.

V mesecu oktobru so se vršile proslave jubileja.

(Konec.)

Češki listi o prvem delavskem zletu v Beogradu

O krasno uspelem »Prvem Delavskem zletu« v Beogradu, katerega se je udeležila tudi šestčlanska delegacija čeških sodrugov iz Prage in Brna, prihajajo še sedaj s pošto glasovi čeških socialističnih časopisov, ki so poročali o tem zletu. Med drugim je prinesel lep članek tudi socialistični strokovni list »Hlas práce« izpod peresa urednika s. Arna Haisa, ki je bil tudi v Beogradu, ter je govoril kot delegat Mednarodnega strokovnega odbora za vzgojo mladine. S. Hais je takrat razvijal pomen kulturnega dela za delavstvo in nujno potrebo mednarodnega sodelovanja. S. Hais je zaključil svoj lep govor s pozivom na trajno prijateljsko sodelovanje češkoslovaško - jugoslovaškega delavstva.

Članek tudi s priznanjem omenja skrb beograjskih sodrugov za mladino, za katero je zgrajeno pod Avalo, 18 km od Beograda, krasno otroško planinsko letovišče, kjer biva vsako leto pod skrbnim vodstvom s. Milice Topalovičeve in drugih beograjskih sodrugov in s družic do 250 delavskih otrok.

Urednik s. Arno Hais se z velikim veseljem spominja neobičajno toplega sprejema, izrazov simpatije in manifestacij jugoslovaškega delavstva v Beogradu za Češkoslovaško, za mir in za demokracijo.

Na prvi strani lista, ki ga izdaja v imenu

Češkoslovaškega strokovnega združenja, glavni tajnik s. Rudolf Tayerle, je tudi slika nedeljske dopoldanske otvoritve kulturne razstave v domu beograjskih kulturnih organizacij, kjer je govoril s. Hais.

Kakor smo že poročali, so objavili lepa poročila o tem beograjskem Delavskem zletu tudi »Pravo Lidu« v Pragi, »Nova doba« v Plzinu in tednik »Rovnost« v Brnu.

Tiskovni sklad

Trbovlje: S. Kočar Franc nabral za tiskovni sklad na nabirali polji št. 31; darovali so: Ivan Založnik din 4, F. Železnik 10, Jože Železnik 4, Ivan Vozeli 2, Stanko Strumelj 2, Jože Janko 5, Franc Kočar 3, Jože Tanc 4, Jakob Potrata 2, Jože Golkonda 2, Petretič Martin 4, Češnovar Vinko 2, Ivan Strumej 2, Frankovič Albin 2, Pograjc Anton 2, Smolnikar Rudolf 2, Petretič Franc 3, Jesih Jože 4, N. Zarvinec 2, Borštner Franc 4, Franc Čekada 2, Lojze Jesih 2, Brejc Ivan 2, Ivan Oček 2, Ivan Podbregar 4, Jože Smrgut 2, Alojz Kumar 2,50, Glavač Franc 2, Keršič Fric 3, Hribar Franjo 4, Neimenovani 2, Iskrena hvala! Posnemajte!

Kotiček sodružic

Spominski dan naših rajnih

V teh dneh se zgrinjajo množice na pokopališče, da okrasijo zadnji dom svojih dragih s cveticami, da jim prižgejo svečo v prijazen spomin. Mnogo bridke in resnične žalosti oživi v teh dneh v nas, mnogo vzdihov, tožb in solza zbudi v nas jesenski praznik vseh mrtvih. Bolj kot kdaj se pa v teh dneh tudi vsako leto znova pokaže, kako majhni in klaverni smo ljudje, kako hinavski in lažnivi še do naših rajnih. Materi, ki takrat, ko je bila še živa, nihče od otrok ni prinesel rož, krasijo prav isti njeni otroci še dolga leta po smrti grob z rožami — zaradi ljudi. Očetu, ki mu v starosti niso privoščili tople sobe, mehke postelje in belega kruha, še dobre besede ne, postavijo bahat posmrtni dom iz mrzlega kamna — zaradi ljudi. Žena, ki je možu grenila z malenkostnim zbadanjem vsako uro dolgega skupnega zakonskega življenja, ki mu ni privoščila, da bi v miru pokadil cigareto, da bi žgal le uro po nepotrebnem luč, se topi ob njegovem grobu v solzah in mu prižga svečo za svečo. Reveža smo prav danes zjutraj brezsrčno odgnali od praga, a sedaj popoldne se nam ne zdi škoda dinarijev za rože, s katerimi bomo okrasili grob neznanca, ki je morda vse življenje stradal in prezebal. — Sprememo rajši smisel in pomen praznika vseh mrtvih! Ti turobni dnevi naj nam bodo vsako leto znova opomin, da mrtvi ne vedo ničesar več o vseh naših dokazih ljubezni, da je treba zato živim olajšati in olajšati življenje, da je treba ljubiti vsakogar, ki je še med nami, dokler ga še imamo. Za nas vse pride le prehitro ločitve čas, čas, ko stojimo ob grobovih in bi šli morda radi po kolenih okoli sveta, samo da popravimo krivico, ki smo jo storili tistemu, ki sedaj spi nevzdržno spanje. Nobenega ljubelega pogleda, nobene dobre besede, nobenega blagega dejanja, s katerim lahko kogarkoli osrečiš, ne odlašaj na jutri, morda te prehitri smrt. Naše življenje je tako kratko, da bi morali poznati samo dobroto in ljubezen napram živim, potem se bomo ob grobovih samo jokali, ne pa tudi bridko kesali.

Kuhanje po kuharski knjigi

Še danes se najde marsikatera gospodinja, ki izjavi, da je kuhanje po receptih vse preveč tvegano, da so vsi recepti za nič itd. Tako naziranje je seve popolnoma zmotno. Ravno za naše gospodnje, ki nimajo skoraj nikoli prilike obiskovati kuharskih tečajev in se tam priučiti kuhanju, je največje važnosti, da si izpopolnijo svoje kuharsko znanje tam, kjer jim je edino dostopno, iz raznih navodil in receptov, iz kuharskih knjig itd. Najbolje je, če

si vsaka gospodinja napravi sama zase majhno kuharsko knjigo. V to svrhu si naj kupi navaden šolski zvezek z vsaj 80—100 listi (papir je lahko slabše kakovosti). Ta zvezek naj razdeli na pet oddelkov; na začetno stran pa naj napiše naslove: 1. Juhe in vložki za juhe. 2. Mesne jedi in ribe. 3. Prikuhe in omake. 4. Sladice. 5. Vkuhanje sadja in vlaganje sočivja. Ti oddelki seveda ne bodo enako veliki. Za prikuhe in sladice je treba določiti več listov kakor za juhe ali za vkuhanje. — Če sedaj dobiš kjerkoli kako dobro navodilo, pa ga ali izreži in prilepi v zvezek na odgovarjajoče mesto, če pa to ni mogoče, pa ga prepisi. Na tak način si boš pogloma sama napravila kuharsko knjigo, s katero boš imela največ veselja in ti bo tudi najboljše služila, ker bo odgovarjala tvojim potrebam in tvojim premoženjskim razmeram. — Poudariti pa je treba, da dobra gospodinja ne vzame kuharske knjige v roke šele tik pred kuhno dotične jedi, ampak večkrat prebira to knjigo in preiščuje o njej kakor o vsakem drugem važnem čitivu. Tudi pri najboljšem in najbolj zanesljivem receptu se največ ne sme slepo zanesti na tiste slovite besede, s katerimi se začne vsak recept: »Vzemite toliko in toliko.« Vsak kuharski recept, pa če je še tako preprost, je treba dobro preudariti in premisliti. Res da ti kuharska knjiga da navodilo, toda samo golo navodilo še ni dovolj. Gospodinja se mora navodila lotiti s pametjo, glavni del mora opraviti in dodati sama. Mora premisliti, pokusiti, mora paziti na vsako malenkost, na vzhajanje, na peko, na vročino itd. Šele potem, ko se boš navodila razumom lotila, bo postal recept dober in zanesljiv.

Rižev narastek z jabolki

Primerno množino riža skuhaš na mleku ali vodi do mehkega. Veliko žlico masti ali surovega masla speni v skledi z dvema rumenjakoma in z nekoliko sladkorja. Nato dodaj ohlajeni riž, malo soli in sneg dveh beljakov in dobro premešaj. Polovico te zmesi daj v dobro namazano kozico, na vrh nadevaj na krljke narezana jabolka, ki jih potrosiš s sladkorjem in cimetom, nato pa naloži še drugo polovico riža in peči vsaj pol ure v precej vroči pečici.

Gobji hlebčki

Suhe ali sveže gobe skuhaš do mehkega in jih nato na drobno nasekjaš. Žlico masti speni v skledi z enim jajcem, soljo in poprom dodaj gobe in toliko namočenih krušnih drobtin, da se dajo oblikovati majhni hlebčki, ki jih spečeš na masti in daš na mizo s solato ali omako.

Iz časopisov

V št. 243 »Slovenskega doma« od 26. oktobra t. l. čitamo:

»Blagodati centralizma se opažajo tudi v Zagrebu pri gradnji nove palače telnične fakultete. Ogrodje stavbe je že postavljeno in sedaj bi se morala začeti obrtniška dela. Denar je odobren in na razpolago, le v gradbenem ministru delajo preglavice pri oddaji obrtniških del. Ne

morda iz kakšnih utemeljenih razlogov, temveč iz običaja, kajti v gradbenem ministru imajo navado skoro vsako licitacijo razveljaviti, pa če obstoji utemeljen razlog zato ali pa samo kaka mala malenkost. Zato so začeli Zagrebčani govoriti nekoliko bolj glasno ter zahtevalo, da se obrtniška dela takoj oddajo.«

Delavski pravni svetovalec

Podpora pri Borzi dela (Muta)

Vprašanje: Preko občine sem vložil na Borzo dela prošnjo za podporo. Ker ni bilo rešitve, sem se sam obrnil na Borzo dela, kjer so mi sporočili, da niso prejeli nikake prošnje za me. Vprašal sem nato na občini, kjer so mi priznali, da so prošnjo izgubili in mi obljubili napraviti novo. Kljub temu občina doslej še ni vložila za me nove prošnje. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Zahtevajte ponovno pri občini, da vložijo za Vas prošnjo, če ne, se pa pritožite zoper poslovanje občine na sresko načelstvo. Tudi sami lahko pošljete prošnjo naravnost na borzo dela.

Odpoved službe (Muta)

Vprašanje: Pri tesarskem mojstru sem delal 10 dni, nato so me odpustili, ker ni bilo več dovolj dela. Ali lahko zahtevam plačo za 14-dnevno odpovedno dobo, ko mi ni bilo poprej nič odpovedano?

Odgovor: Če Vam ob sprejemu ni bilo rečeno, da ste sprejeti le za poskušnjo, odnosno za čas mimoidoče potrebe, Vam mora delodajalec plačati za 14-dnevno odpovedno dobo. Zadevno tožbo morate vložiti v 6. mesecih od dne, ko ste bili odpuščeni.

Dolžnost in odgovornost sodeza (Ljubljana)
Vprašanje: Imam majhno hišo, za katero se takoj dviga sosedov gozd. Breg je strm in mi

jemlje gozd vsako sone, razen tega obstoji nevarnost, da se ob viharju ne zruši kako drevo na mojo hišo ter mi jo poškoduje. Ali imam pravico terjati sodeza, da poseka visoko drevo, je v bližini moje hiše in ali mi odgovarja za morebitno škodo?

Odgovor: Ako ni neposredne nevarnosti, da se zrušijo drevesa na Vašo hišo, od sodeza sodno ne morete zahtevati posekanja dreves. Tudi za morebitno škodo Vam sosed odgovarja le, ako se da nevarnost predvideti in je vključ opozorilo ne odstrani; za nezakriviljen slučaj namreč po zakonu nihče ne odgovarja. Vsekakor pa sodeza na nevarnost opozorite.

Zobozdravnik-specijalist

M. U. Dr. Leon V. Kac

je otvoril privatno prakso. Ordinira tudi za bolniški fond železnice dnevno od pol 9 do pol 13 ure.

Maribor, Aleksandrova 22

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragö

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. L. I. O. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenl. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravila dobro in po kulantnih cenah znana trdka. **JUSTIN GUSTINČIČ**, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.